

besteed werd aan patiënten, geen aanwijzingen waren dat het behandelen van patiënten met emfyseem onder hyperpressie met extra risico's gepaard ging.

Wanneer de longslagaderen doorstroomd werden met bloed van hoge zuurstofspanning vond MOULDER (Chicago) een stijging van de longvaatweerstand. Zijn studies werden uitgevoerd bij normale atmosferische druk; waarschijnlijk zal herhaling van deze studies onder hyperpressie meer van dit fenomeen aan het licht brengen; zijn waarnemingen zijn overigens in tegenstelling tot het bloeddrukverlagend effect van zuurstof op een door hypoxie of longafwijkingen veroorzaakte pulmonale hypertensie.

SCHADÉ (Amsterdam) verrichtte impedantie-metingen in de cortex cerebri en hippocampus voor en tijdens CO- en N₂-vergiftiging. Een significante stijging van impedantie werd tijdens CO-vergiftiging gezien in de hippocampus maar niet in de cortex cerebri. Tijdens N₂-vergiftiging werd zowel in cortex cerebri als hippocampus een impedantie-stijging gezien. Behandeling met zuurstof herstelde de geleiding in het weefsel, maar het oorspronkelijke niveau werd in vele experimenten niet bereikt.

Honden en muizen overleefden een verblijf gedurende lange perioden in een onder 5 tot 8 atmosferische geoxygeneerde isotonische zoutoplossing in KYLSTRA's experimenten (Leiden). Honden konden na decompressie zonder nadelige gevolgen weer tot lucht-ademen gebracht worden. KYLSTRA wijst er echter op dat bij mogelijke toepassingen in de toekomst bij de mens, in de vloeistof de ventilatie mechanisch geholpen zal moeten worden en middelen van extra gas-uitwisseling gedurende uren na terugkeer in de atmosfeer nodig zullen zijn.

CROSS (Cleveland) wees op het belang van verhoogde atmosferische druk met inhalatie van zuurstof en helium-zuurstof-mengsels tijdens experimentele darmobstructie. Niet alleen was er een toeneming van diffusie van gas vanuit de darm, maar ook de tonus en de levensvatbaarheid van de darm werden goed in stand gehouden. Tien patiënten met primaire gasdistensie werden behandeld in een hyperpressie-tank, met goed resultaat.

Het beschermend effect van zuurstof onder verhoogde druk bij tijdelijke aorta-occlusie ter hoogte van Th. 8-10 werd bestudeerd door SCHWARTZ (Buffalo). Hyperventilatie met 100 pct zuurstof van 4 ATA vormde een volledige en consistente bescherming tegen de bekende neurologische en viscerale gevolgen van de occlusie, zelfs wanneer deze meer dan 60 minuten duurde. De bevinding dat inademing van 100 pct zuurstof van 4 ATA gedurende een periode van 130 minuten, geen verschijnselen van zuurstofintoxicatie gaf, is niet goed te begrijpen en is in tegenspraak tot de ervaring van vele anderen; deze waarneming is zeker het andere uiterste van GILLEN'S mededeling.

DEEN (Amsterdam) zag voordelen van zuurstof van verhoogde druk tijdens de artificiële hypotensie, bereikt door Arfonad. Bij 3 ATA waren de veneuze zuurstofsaturaties hoger en lagen de melkzuurwaarden op een lager niveau dan de controles bij 1 ATA.

BOEREMA gaf waarschuwingen voor de toekomst; er is een gevaar dat hyperpressie een modeverschijnsel gaat worden. Een grote verantwoordelijkheid is nodig om een niet-wetenschappelijke ontwikkeling van het gebruik van zuurstof onder verhoogde druk te voorkómen. Voor behandeling moet altijd een rationele werkhypothese aanwezig zijn.

Conclusie

Op verschillende gebieden is de werkelijke waarde van het gebruik van zuurstof onder verhoogde druk reeds dui-

delijk aangetoond, op andere gebieden is dit nog aan twijfel onderhevig, maar duidelijk is geworden, in welke richting verder onderzoek zal moeten gaan. Het is noodzakelijk, de weg te vinden hoe de optimale hoeveelheid zuurstof in bloed en weefsels gebracht kan worden. Problemen van ventilatie en vaatspasmen dienen verder onderzocht te worden. Zuurstofvergiftiging is een groot en moeilijk probleem; door het maken van vorderingen op de weg naar de oplossing hiervan, zal de waarde van zuurstof onder verhoogde atmosferische druk voor klinische toepassing zeer sterk stijgen.

Amsterdam, maart 1964

N. G. MEIJNE

INGEZONDEN

(Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie; deze behoudt zich het recht voor, de stukken te bekorten)

INTRA-OCULAIRE PLASTIC LENZEN

De publikatie van BINKHORST en GOBIN (1964) verdient grote belangstelling. De amblyopie in het na trauma afake kinderoog is een zo gewoon verschijnsel, dat men bijna geneigd is, er vrede mee te hebben. Behandeling met een afakie-bril en langdurige occlusie van het goede oog stuiten immers vaak op bezwaren van de zijde van de ouders of op onwil van het kind; blijvende resultaten worden waarschijnlijk slechts zelden bereikt. Een betere methode van behandeling verdient daarom alle aandacht.

Tegen behandeling van eenzijdige afaken met implantatie van een intra-oculaire lensprothese bestaat evenwel bij zeer veel oogartsen grote weerstand. Aanvankelijk fraaie resultaten van deze implantaties, die in de buitenlandse literatuur werden vermeld, zijn op de lange duur nogal eens gevolgd door teleurstelling, omdat de kunststofprothese tot ontsteking of degeneratieve veranderingen heeft gevoerd. Er zijn mij tot op heden geen uitvoerige overzichten bekend van dergelijke implantaties na bv. 6 à 7 jaar, waarin ook de mislukkingen in voldoende mate worden beschreven en geanalyseerd. Ook is het niet mogelijk uit de daarover bestaande literatuur een voldoende indruk te krijgen van de waarde van de verschillende methoden en van de vormen van intra-oculaire lens-prothesen en de gebruikte materialen. Het kiezen van methode en materiaal wordt ernstig bemoeilijkt door dit gebrek aan voldoende gegevens. Bij gesprekken met collegae uit de landen, waar de methode door enkelen op grotere schaal is toegepast, kan men eer behoedzaamheid en zelfs scepsis beluisteren, dan tevredenheid over de methode.

Mijzelf is het overkomen, een demonstratie te zien van het implanteren van een kunststof-lens, terwijl ik enkele maanden later van de vertegenwoordiger ener optische industrie vernam, dat dezelfde demonstrator gevraagd had om vervaardiging van kwartslenzen voor implantatie. Men moet dan toch wel tot de conclusie komen, dat de methode het experimentele stadium nog niet is ontgroeid.

Ook zou men enigszins verrast kunnen zijn over het geringe aantal verrichte dierproeven. Enige bijdrage tot de kennis van de reactie van een oog op de prothese en de daarvoor gebruikte materialen zou daardoor vermoedelijk wel geleverd kunnen worden.

Het pionierswerk van collega BINKHORST met de ingenuze „irisclip"-lens en de publikatie die de aanleiding is tot dit schrijven, geven mij de overtuiging, dat collega BINKHORST de onzekerheden, welke in brede kring worden gevoeld, wanneer het over de intra-oculaire lens-prothese gaat, met voldoende argumenten zal kunnen wegnemen. De methode zal dan op grotere schaal kunnen worden toegepast dan thans geschiedt.

25 JULI 1964 NED. T. GENEESK. 108. II. 30

Met de schrijvers ben ik het eens dat de troebele lens zo goed mogelijk moet worden verwijderd en dat de cornea-verwonding nauwkeurig moet worden verzorgd, met directe hechting van de wondranden. Overhechting van een niet gehechte cornea-wond is geen voldoende verzorging. De overhechting met conjunctiva heeft echter niet slechts de afsluiting van een lekkende wond tot doel, maar tevens een zo goed mogelijke belemmering tegen secundaire infectie. Juist na een trauma is deze overhechting bijzonder nuttig; vaak bestaat immers nog een verwonding van de oogleden, of een blepharitis, waarbij de kansen op infectie waarschijnlijk groter zijn. Ik zou daarom de indicatie voor overhechting niet zo ver durven beperken als dit door de schrijvers gebeurt.

Literatuur: BINKHORST, C. D. en M. H. GOBIN (1964) *Ned. T. Geneesk.* 108, 978.

Nijmegen, 2 juni 1964 J. E. A. VAN DEN HEUVEL

TWEE ZUSTERS MET HET SYNDROOM VAN STEIN-LEVENTHAL

Met enige verontrusting heb ik de casuïstische mededeling van collega VAN EK (1964) gelezen.

Het verrichten van een wigexcisie bij twee jonge vrouwen, die na hun menarche amenorroe hadden gekregen en op het ogenblik van de operatie resp. 18 en 20 jaar oud waren, zonder enige poging te doen om hetzij door een medicamenteuze, hetzij door een psychotherapeutische behandeling de menstruatie weer te laten terugkeren, moet thans toch wel als afkeurenswaardig beschouwd worden.

In de eerste plaats is het mogelijk, dat zonder enige behandeling na enige tijd de menstruatie weer terugkeert. In de tweede plaats had deze operatie zonder enig bezwaar uitgesteld kunnen worden tot de wens naar kinderen bij deze meisjes naar voren zou zijn gekomen.

Het argument, dat het voor ongehuwde vrouwen noodzakelijk is amenorroe zo spoedig mogelijk op te heffen, ten einde hun huwelijkskansen optimaal te maken, mist iedere grond. In een gesprek kan men de jonge vrouw uitleggen dat haar amenorroe vanzelf kan verdwijnen en indien dat niet gebeurt, dat zij goed behandeld kan worden, indien zij kinderen zou wensen.

Een ongehuwde vrouw, die regelmatig cohabiteert, zo snel mogelijk haar fertiliteit terug te geven is een onduidelijk gemotiveerde handeling.

Literatuur: EK, K. H. VAN (1964) *Ned. T. Geneesk.* 108, 1307. Amsterdam, 7 juli 1964 G. J. KLOOSTERMAN

ENKELE ASPECTEN VAN DE HANDDESINFECTIE

Bij de proeven, beschreven in hun artikel, gebruiken DE VRIES en KNAPE (1964) ter reiniging en desinfectie der handen: alcohol 70 pct met 1 pro mille lavendelolie, met bacteriologisch gezien een zeer gunstig effect. Als praktisch na-deel wordt aangevoerd dat de alcohol op de duur irriterend werkt op de huid. „Door aan een liter alcohol 1 ml lavendelolie toe te voegen, kan men, zoals bij onze proeven bleek, dit bezwaar volledig ondervangen”.

Waarschijnlijk verwarren de schrijvers de „vette” oliën (= olea pinguis), zoals olijfolie, met de „vluchtige” oliën (= olea volatilata), zoals lavendelolie. In tegenstelling tot de vette oliën kan men zich van de vluchtige oliën nauwelijks een huidirritatie-voorkomende werking voorstellen. Hoogstens kunnen vluchtige oliën sensibilisatie-verschijnselen veroorzaken.

De toevoeging van lavendelolie aan alcohol is een van de gebruikelijke methoden van de accijnsambtenaar om alcohol

te denatureren. Vermoedelijk verklaart dit ook hier de aanwezigheid van de 1 pro mille oleum lavandulae in de gebruikte alcohol.

Literatuur: VRIES, P. J. DE, en M. KNAPE (1964) *Ned. T. Geneesk.* 108, 1302.

Bennekom, 8 juli 1964

W. M. HAASBROEK

ZIEKTE VAN HODGKIN

Velen zullen de Nuttige Notitie no. 36 (1964) weer met genoegen hebben gelezen. Een deel van de besproken moeilijkheden is m.i. afkomstig van het feit, dat de diagnose ziekte van Hodgkin ondanks alle hulpmiddelen vaak moeilijk is. In het hieronder weer te geven geval, dat fraai als tegenhanger kan dienen is wél terstond aan de ziekte van Hodgkin gedacht, maar deze gedachte is door een bijzondere omstandigheid verlaten:

Een longarts op een consultatiebureau voor tuberculose (een „infraspecialist”?) ziet een mediastinale tumor bij een patiënt met een grauw uiterlijk. Hij stuurt deze onmiddellijk door naar een internist, omdat hij de ziekte van Hodgkin of een lymfosaroom bij de patiënt veronderstelt. De internist is het hiermee geheel eens en neemt de man direct op. Hij verzoekt zijn medewerkers, de diagnose te trachten te bevestigen. Deze slagen daarin niet en dragen de patiënt over aan een klinisch werkzaam longarts in een ander ziekenhuis. Op diens afdeling blijkt, dat de patiënt melk ophoest na melk drinken, dat het sputum blauw is na het drinken van blauwe limonade en rood na het drinken van rode limonade. Er wordt een verbinding gevonden van de slokdarm naar de rechter bovenkwabbronchus. Aan de ziekte van Hodgkin denkt niemand meer. Een zeer ervaren chirurg verwijdert rechter bovenkwab en fistel.

Enige dagen later ontstaat er empyeem rechts. Enige weken later overlijdt de patiënt. De patholoog-anatoom vindt bij sectie: ziekte van Hodgkin.

Literatuur: Nuttige Notitie No. 36 (1964) *Ned. T. Geneesk.* 108, 1219.

Heerlen, 4 juli 1964

A. C. APPELMAN

BERICHTEN BUITENLAND

Australië

Tandheelkundige nood. — De hoogleraar in preventieve tandheelkunde aan de universiteit van Sydney sprak ter gelegenheid van een conferentie, gewijd aan het Far West Children's Health Scheme, over het gebrek aan tandartsen in zijn land. Hun aantal blijft in groei ver achter bij de toename van de bevolking. De kinderen tussen 6 en 12 jaar lijden gemiddeld aan meer dan een dozijn aangetaste elementen, een frequentie die met de jaren toeneemt. Kinderen van drie jaar hebben gemiddeld reeds vier zieke tanden en op zes- of zevenjarige leeftijd is reeds de helft van het gebit ziek. Nieuw-Zuid-Wales bestudeert op verzoek van de regering het vraagstuk der dental nurses, daartoe gemachtigd door een onlangs aangenomen amendement van de Dental Act. De nieuwe wet aanvaardt ook buitenlandse tandartsen met andere diploma's dan die welke door de Australische universiteiten zijn erkend. De vreemdelingen worden voor een bepaalde tijd in een bepaald gebied tot de praktijk toegelaten, en kunnen zich na afloop hiervan vrij vestigen. (*Med. News*, 19 juni, bl. 7).

Engeland

Hervorming van de opleiding van de verpleegster. — De Council of the Royal College of Nursing droeg in 1961